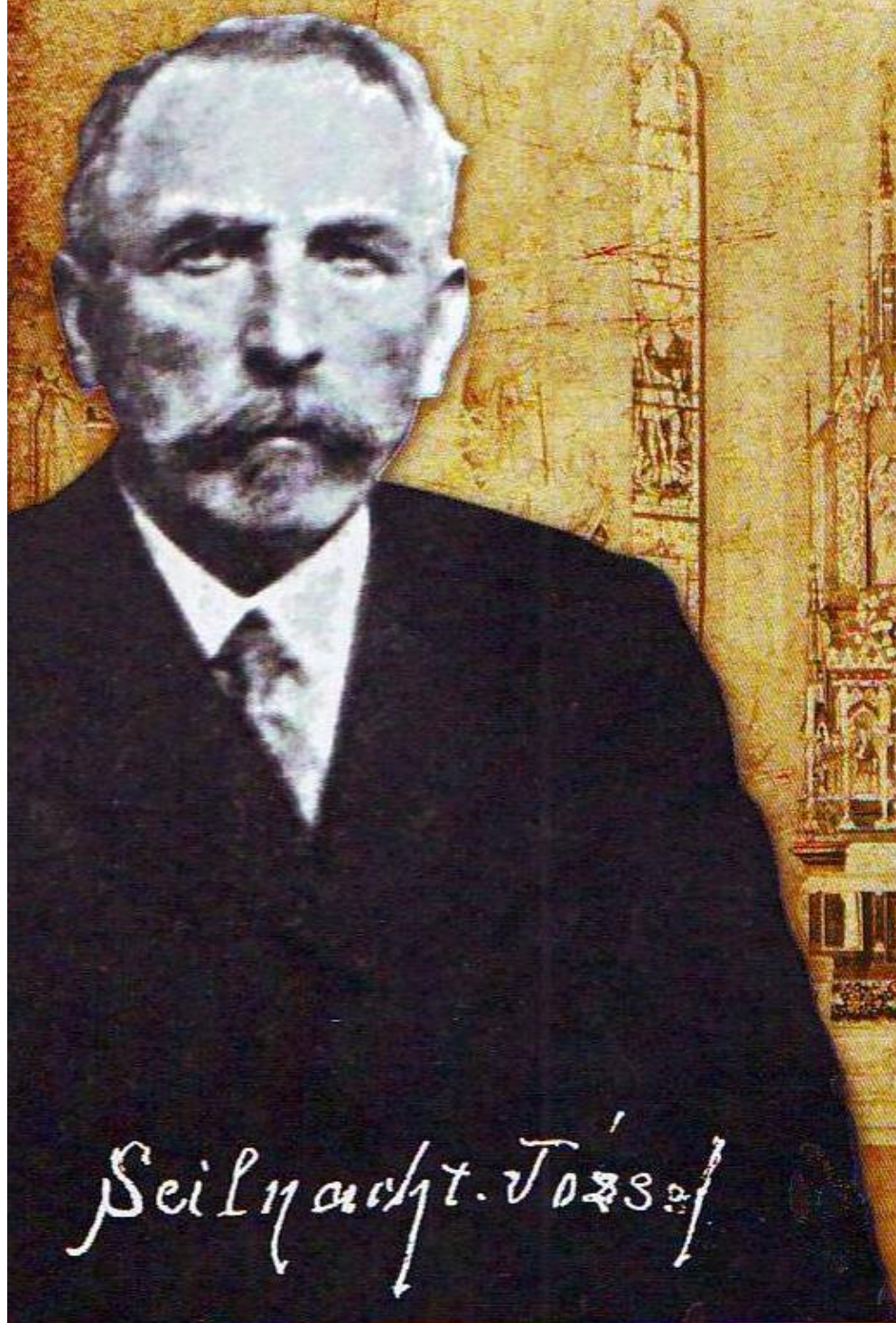

SLÁVNI HLOHOVČANIA

Seilnacht. József

Jozef Seilnacht
1859 – 1939

Majster rezbárskeho dláta

Oltár sv. Cyríla a Metoda v Maduniciach

Oltár Božského srdca Ježišovho v Orešanoch

Hlavný oltár v r.kat. kostole v Pastuchove

Zámocká kaplnka v Hlohovci

Slávni Hlohovčania Jozef Seilnacht 1859 – 1939

Majster rezbárskeho dláta

Publikácia vydaná pri príležitosti odhalenia pamätnej tabule slávnemu rodákovi.

Autor projektu: Jozef Urminský st., Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC

Na realizácii projektu sa podieľali: Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC, p. Peter Dvoran – primátor mesta Hlohovec, Rímskokatolícka cirkev- farnosť Hlohovec, Ľudovít Chmelár Hlohovský, Vlastivedné múzeum v Hlohovci, pán Tibor Dolník - Hlohovec, Mgr. Art. Peter Čerňušák - Hlohovec, Ing. Richard Soják - Hlohovec a FOOD FARM s.r.o., Hlohovec.

Vydalo Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC (Hlohovec 2010)

Tlač: FOREKO s.r.o., Školská 1, Sered'

Vyšlo roku 2010 ako 6. publikácia v edícii Slávni Hlohovčania

V edícii doposiaľ vyšlo:

Andrej Kapustáš (Hlohovec 2006), Arpád Felcán (Hlohovec 2007), Belo Škarniceľ - Hlohovský (Hlohovec 2008), Ivan Kupec (Hlohovec 2009), Michal Vičan (Hlohovec 2010)

Autor textu a zostavovateľ: Jozef Urminský ml., Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC

Autor realizácie pamätnej tabule: Tibor Dolník - Hlohovec

JOZEF SEILNACHT MAJSTER REZBÁRSKEHO DLÁTA

Jozef Urminský

Široká ulica pod starým špitálom sa prebúdzala do chladného februárového rána roku 1939. Okenice domov boli posypané ligotavým srieňom z chladnej vázskej vody, ktorá sa v chuchvalcoch hmly dvíhala ponad všetky domy hlohovskej Lúky. Za jedným z oblokov pomaly dohorievala petrolejka. Svetlo z nej bolo čoraz slabšie, tma pomaly ukrajovala z tieňa vreckových hodínok, z modlitebnej knižky i z pohára s vodou, čo ležali vedľa postele na malom nočnom stolíku. Bezvládne na kosť vychudnuté ruky ležiaceho starého muža sa na chvíľu zovreli do prázdnych pästí. Potichu sa nadýchol a svojimi unavenými očami sa naposledy zahľadel do plameňa zhasínajúcej petrolejky. Na záklopke vreckových hodínok sa na chvíľu vo svetle zaskvel monogram – Josef Seilnacht. Mužov plameň o chvíľu zhasol. Jeho meno sa však práve prebúdzalo do ďalšieho večného rána.

Interiér kostola sv. Michala Archanjela v Hlohovci po čiastočnej realizácii Seilnachtovho oltára

Seilnachtov portrét

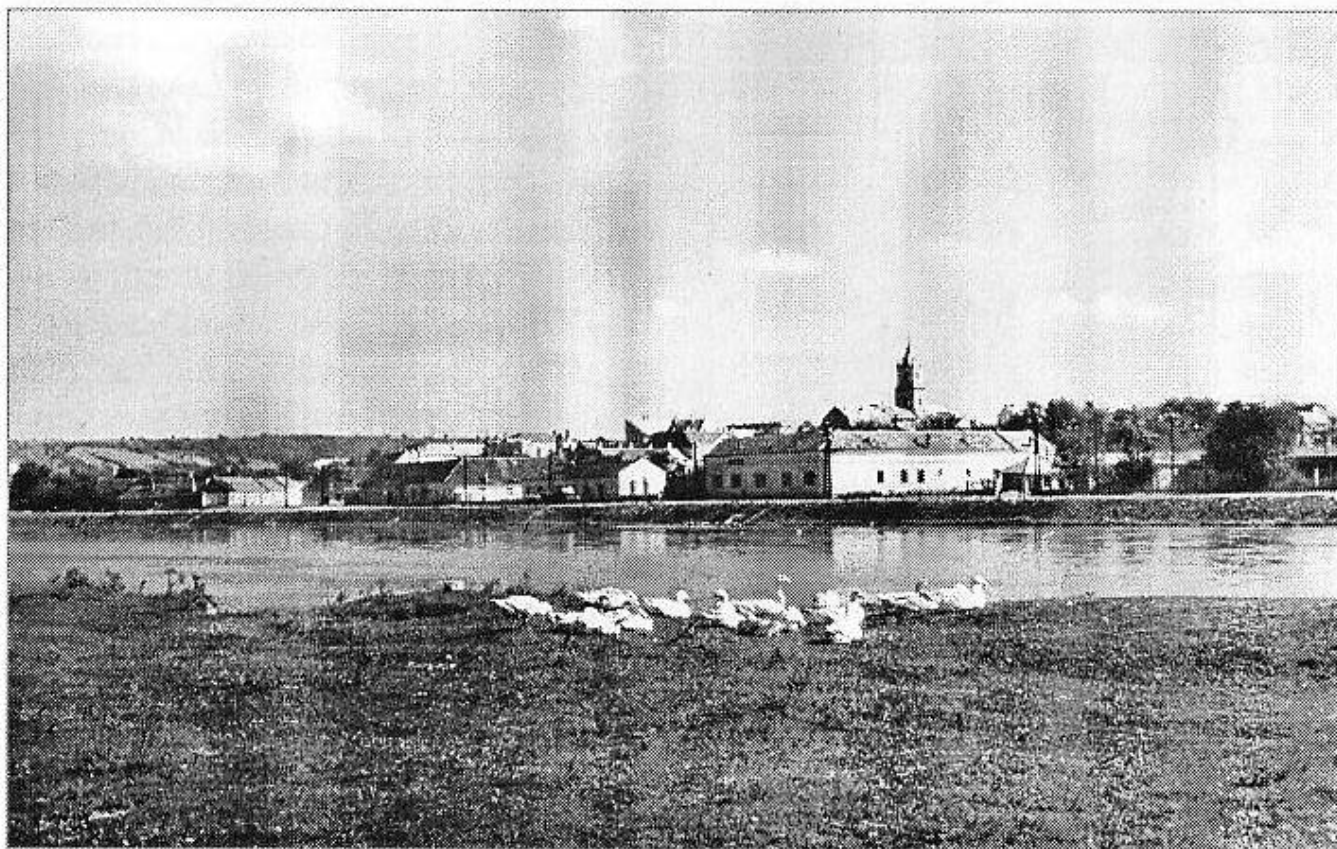
V tichu svojej dielne na Hollého ulici č. 12 v Hlohovci dňa 11.februára 1939 o piatej hodine rannej skonal tvorca hlavného oltára z farského kostola Sv. Michala Archanjela stolársky majster, rezbár a autor mnohých ďalších oltárov Jozef Seilnacht. Syn Jakuba Seilnacha a Márie Maierovej bol rodákom z nemeckej dedinky Edingen ležiacej pri rieke Neckar v Badensku – Württembergsku medzi mestami Mannheim a Heidelberg. Narodil sa 21. januára 1859 a v rodnom Nemecu prežil celú svoju mladosť. Dielňa, v ktorej sa vyučil, žiaľ nie je známa, jeho dcéra Jozefína v spomienkach uvádzala, že ani sám jej otec o tom nehovorieval, spomínal iba početné vandrovky, aby si mohol zarobiť na živobitie. Už vtedy sa profiloval ako umelecký rezbár.

Predpokladáme, že zrejme pôsobil aj ako reštaurátor drevených sakrálnych pamiatok - najmä oltárov, v kostoloch. V 80. rokoch 19. storočia sa Jozef Seilnacht zosobášil. Jeho prvou životnou partnerkou sa stala Helena Mall, s ktorou mal tri deti. Syn Ernest zomrel ešte ako dieťa, keď mal sedem a pol roka, dospelosti sa dožili dcéry Anna a Jozefína. Anna sa neskôr vydala do Budapešti, druhá dcéra Jozefína (nar. 10.04. 1889 – zom. 11.12. 1978, Hlohovec) zostala žiť v Hlohovci. Vydala sa za hlohovského maliara a pozlacovača Emila Hoffmanna (nar. 29.09. 1890, Hlohovec – zom. 24.02. 1951, Hlohovec), pracujúceho v Seilnachtovej dielni. A vďaka Jozefíne Hoffmannovej dnes máme o živote tvorivého umeleckého rezbára pomerne veľa informácií. Prispela k tomu však aj trpezlivosť a nadšenie neúnavného bádateľa Ľudovíta Chmelára Hlohovského, ktorému sa podarilo zostaviť jeho životný profil práve podľa autentického rozprávania Seilnachtovej dcéry Jozefíny.

Napokon Chmelár ako zakladateľ Vlastivedného krúžku pri Okresnom dome Osveety v Hlohovci, z ktorého neskôr (r. 1959) vzniklo Vlastivedné múzeum v Hlohovci, mal možnosť zoznámiť sa so Seilnachtovými prácami ešte v čase, kedy viacerí jeho spolupracovníci alebo učni žili. Ľudovít Chmelár (Hlohovčan, dnes tvoriaci a žijúci v Piešťanoch) zhromaždil aj niekoľko Seilnachtových signovaných nákresov a plánov oltárov. Vo svojom poslednom knižnom diele Piešťanský dekanát opisuje Chmelár aj osudy hlohovského rezbára, ktorý sa do považského mestečka prisťahoval medzi rokmi 1893 – 1894. Bolo to pre Seilnacha dosť pohnuté obdobie, pretože hneď o rok na to mu zomrela manželka Helena. Jozef Seilnacht svojej manželke vyhotovil pôsobivý náhrobný kameň. Na dosku umiestnil postavu sv. Michala Archanjela pridržávajúceho v ozdobnom orámovaní nápis „ HIER RUHT IN GOTT HEL. SEILNACHT.

Dielňa J. Seilnacha (na obrázku vľavo) pri špitáliku

Mestská časť Lúka pri špitáliku bola bydliskom J. Seilnacha do roku 1939

Vchod do dielne Jozefa Seilnacha na Lúke (stav pred asanáciou roku 1972 - foto V. Holicová)

Geb. 16. SEPT. 1852. Gest. 7 MAI. 1895. FRIEDE IHRER ASCHE“ . Podľa hlohovského kamenosochára Vincenta Vadovského si Seilnacht zrejme najskôr z dreva vyrezal originálnu dosku, z ktorej si zhotovil negatív do odlievacej formy zo živice. Do formy neskôr nalial veľmi jemnú cementovú zmes. Po vytvrdnutí vznikol kvalitný betónový náhrobník, pripomínajúci umelý kameň. Náhrobnú dosku potom umiestnil nad manželkin hrob, ktorý sa nachádzal pri hlavnom vstupe do hlohovského cintorína po ľavej strane od hlavného chodníka.

Jozef Seilnacht sa po manželkinej smrti presťahoval do Leopoldova. Vo väznici pracovala menšia fabrika na rámy a práve tu dostal možnosť pracovať ako predák „werkfuhrer“. Podľa Chmelára, Seilnacht vyrezával formy, navrhoval tvary a učil väzňov pozlacovať. Tu pracoval desať rokov, potom sa vrátil do Hlohovca už natrvalo. Stále túžil otvoriť si vlastnú dielňu, kde by mohol uplatniť svoje rezbárske danosti. Kúpil preto dom pod hlohovským špitálom, kde si zriadil rezbársku dielňu s ateliérom.

Jeho firma najskôr niesla názov – „SEILNACHT JÓZSEF OLTÁRE-PITŐ GALGÓCZ.“ Neskôr sa premenovala poslovenčením pôvodného

maďarského názvu na – „Josef Seilnacht Oltár Staviteľ Frašták“ a v 30. rokoch 20. storočia mala označenie – „Josef Seilnacht SOCHÁR A STAVITEL OLTÁROV. ATELIÉR PRE ZARIADENIE NOVÝCH KOSTOLOV AKO AJ PRE RENOVÁCIE

HLOHOVEC (SLOVENSKO).“ Prvý, maďarský názov jeho firmy sa nachádza aj na niektorých jeho oltárnych prácach, kde má kovové gravírované prevedenie na štítku s maľovaným modrým podkladom.

Všeobecne medzi prvé Seilanchtove zákazky sa považuje vyhotovenie nadstavca oltára zámočkej kaplnky v Hlohovci (okolo r. 1905). Objednávatelom bola rodina Erdődy, ktorá mala o nemeckom rezbárovi dobré referencie už z neďalekého Leopoldova. Rezbár sa tohto diela zhostil skutočne majstrovsky. Ku skvostnému gotickému oltáru Narodenia Pána z 15. storočia vyhotovil baldachýn na vrchole ktorého sa týči pozlátená svätoštesfanská koruna. Nadstavba bola inšpirovaná barokovým korunovačným oltárom z Dómu sv. Martina v Bratislave, kde sa spomínaný gotický oltár Narodenia Pána nachádzal až do 18. storočia. Skutočný vrchol jeho rezbárskej tvorivosti prišiel o niekoľko rokov neskôr. Roku 1910 dostal od hlohovskej fary zákazku na vyhotovenie hlavného oltára vo farskom kostole sv. Michala Archanjela. Bola to najväčšia Seilnachtova výzva, ktorú naplnil až do roku 1928, kedy oltár dokončil. Toto dielo patrí k vrcholným rezbárovým prácam. Na samotnom oltári pracoval necelých 18 rokov po etapách. Na dobovej pohľadnici interiéru farského kostola z rokov 1913 – 1914 vidno už vyhotovenú spodnú časť nad oltárnou menzou, na ktorej je umiestnená socha sv. Michala zo starého (pravdepodobne barokového) oltára. Dĺžka Seilnachtovej práce na oltári zrejme nesúvisela ani tak s náročnosťou diela, ale skôr so stavom finančných prostriedkov určených na jeho výrobu. Predpokladáme, že oltár bol vyhotovený z finančnej zbierky veriacich a podľa množstva vyzbieraných peňazí sa vykonávali aj čiastkové realizačné práce.

V Seilnachtovej dielni pracovali viacerí stolárski majstri. Tovarišské roky tu prežil dokonca aj hlohovský výtvarník a sochár Ľudovít Goga. Na výrobe oltárov, rámov a nábytku sa tu podieľali menovite: Ferdinand Kramoliš stolár a rezbár, Kučera stolár, Jozef Práznovský stolár, František Rýdži pozlacovač, Michal Rýdži stolár, Jozef Uhrák stolár, Rónay stolár, Michal Bartoš maliar, Majský stolár, Ľudovít Polák umelecký stolár vyučený vo Viedni, Ľudovít Goga rezbár a stolár, Jozef Spál a Štefan Spevár maliari, Jozef Margetíny stolár, Ševčík stolár, Emil Hoffmann pozlacovač, František Ďuriš a Štefan Zemla.

Dielňa J. Seilnacha si vďaka svojej precíznosti vytvorila dobré meno v širokom okolí.

Ľudovít Chmelár charakterizoval Seilnacha ako veľmi jemného a pracovitého človeka so zmyslom pre dokonalú prácu. Dôkazom o jeho zručnosti sú aj zachované kolorované nákresy niektorých návrhov, vyhotovené na kartóne v mierke 1:10 (dnes sú uložené v zbierkach Vlastivedného múzea v Hlohovci). Zvláštnu pozornosť venoval rezbár sochám, ktoré zdobili jeho práce. Ich vyhotovenie spravidla zveroval rezbárom z Banskej Štiavnice, alebo tirolských firmám St. Ulrich a Rungaldie. Ostatné

a stolárske práce včítane polychrómie a pozlacovania sa robili v Hlohovci. Okrem výroby nových oltárov pracovala firma aj na oprave a dotváraní starších oltárov či nábytkov. Do polovice tridsiatych rokov 20. storočia opustili Seilnachtovu dielňu také diela, ako napríklad nábytkové zariadenie pre kaštiele v Pečeňadoch či v Hlohovci, oltáre pre kostoly v Bábě, Čiernej Vode pri Galante, Dobrej Vode, Dunajskej Strede, Dvorníkoch, Hlohovci, Horných Zeleniciach, Maduniciach, Nesvadoch, Orešanoch, Pastuchove, Piešťanoch – v evanjelickom kostole, Pobedíme, Siladiciach, Slovenskom Grobe, Smoleniciach, Smolinskom, Šulekove, Šalgočke, Veľkom Bábě, Veľkých Úľanoch, Žlkovciach. Prác bolo s určitosťou viac, ale viaceré diela nie sú doposiaľ rozpoznané.

V niektorých farských kronikách a archívoch sa zachovali zápisy o vyhotovení oltárov alebo zariadení do kostolov. Tak napríklad kronika madunickej farnosti uvádza, že 6. septembra 1910 bol postavený nový bočný oltár Božského Srdca Ježišovho z dielne Jozefa Seilnacha z Hlohovca.

dňa 11. novembra 1926 zakúpila farnosť novú krížovú cestu, pričom rámy v barokovom štýle dodala rovnako Seilnachtova dielňa. Pre madunický kostol Jozef Seilnacht vyrobil bočný oltár sv. Cyrila a Metoda. Miestny farár Michal Bubnič na večnú pamiatku básnika a kňaza Jána Hollého dal vyrobiť oltár z posledného zachovaného kusa dreva z pamätného duba z hája Mlič, ktorého vo svojich básňach ospevoval aj veľký slovenský básnik a národovec.

Zaujímavé sú tiež listy, ktoré sa zachovali z korešpondencie medzi Seilnachtovou dielňou a farskými úradmi. V pobedimskom farskom archíve sa našli dva listy, kde Jozef Seilnacht osobne píše farárovi, zámer zhotovenia nového oltára do kostola vrátane cenovej ponuky. Čítajúc riadky týchto listov vystupuje zaujímavá skutočnosť, a síce, že listy sú písané čistou a úhladnou slovenčinou, hoci Jozef Seilnacht dobre po slovensky nevedel. List si podľa všetkého dal napísať v slovenčine na svoj hlavičkový papier a aby verifikoval obsah listu, dopísal podeň nemecky, že garantuje všetko, čo je v ňom napísané. List zakončil vlastnoručným podpisom.

Náhrobok Seilnachtovej prvej manželky Helyny.

Brána dielne Jozefa Seilnacha sa definitívne ztvorila na konci tridsiatych rokov minulého storočia. Seilnachtov vysoký vek, choroby a zrejme aj chudoba uzatvorili kapitolu významnej postavy hlohovskej histórie. Jozefa Seilnacha dala jeho druhá manželka

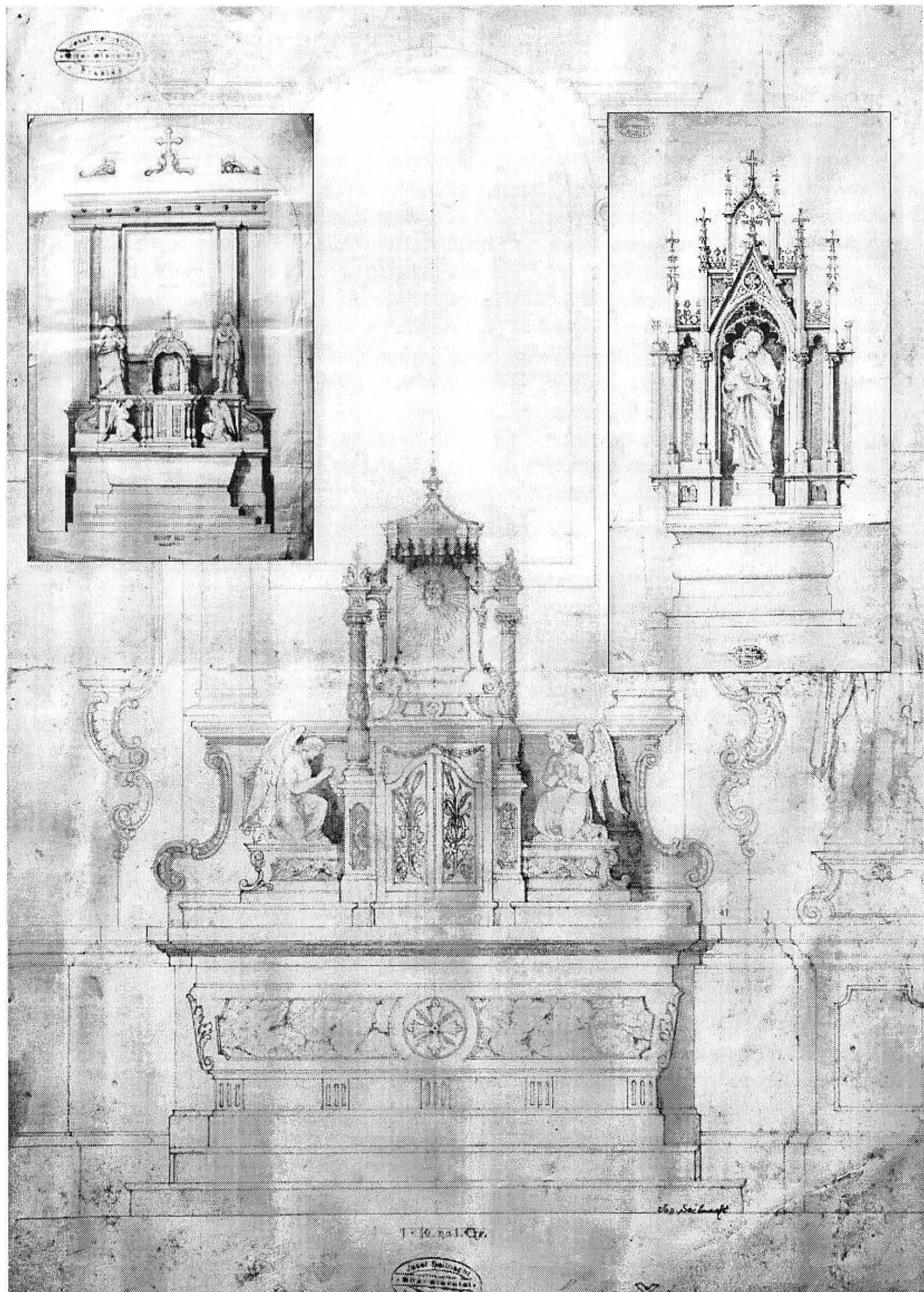

pochovať do hrobu prvej manželky Heleny. Dôstojný pomník rezbárskemu majstrovi už nemal kto postaviť a tak hrob postupne chátral a po smrti dcéry Jozefíny sa už oň nemal ani kto starať. Neskôr hrob preto zrušili a predali inej rodine. Keď pred viacerými rokmi hlohovský kamenoscohár Vincent Vadovský robil úpravu nového hrobu na cintoríne, v zemi narazil na zasypaný náhrobok Seilnachotvej prvej manželky Heleny. Náhrobnú dosku neskôr daroval do Vlastivedného múzea v Hlohovci, kde ju návštevníci múzea môžu vzhliaďnuť. Tento náhrobok sa napokon stal aj predlohou pre vytvorenie pamätnej tabule Jozefovi Seilnachtovi na múre farského kostola v Hlohovci. Jej vyhotovenie inicioval Jozef Urmínský st. z občianskeho združenia Ex libris ad personam Hlohovec, Rímskokatolícky farský úrad v Hlohovci určil dátum jej odhalenia na 26. december 2010. Výrobu pamätnej dosky občianske združenie zverilo Hlohovčanovi, výtvarníkovi Tiborovi Dolníkovi.

Hoci nie je vôbec isté či Jozef Seilnacht naozaj skončil smrťou, akú som vám ponúkol na začiatku rozprávania, isté je, že rezbár zomrel v úplnej chudobe v prítomnosti svojej druhej manželky Alžbety Zimmermann. Keď matrikár neskôr vystavoval jeho úmrtný list, uviedol do záhlavia poznámku - na základe chudoby bez kolka. Originál tohto dokumentu je dnes uložený v zbierke Hlohovčana Karola Spála. Je dokladom smutného konca príbehu jednej pozoruhodnej osobnosti, ku ktorému však dodávam, že také zadosťučinenie, aké sa Jozefovi Seilnachtovi dostalo práve tým, že pod jeho oltármi sa už celé desaťročia ľudia modlia, uzatvárajú manželstvá a krstia svoje deti, by zrejme každý z nás kedykoľvek bral.

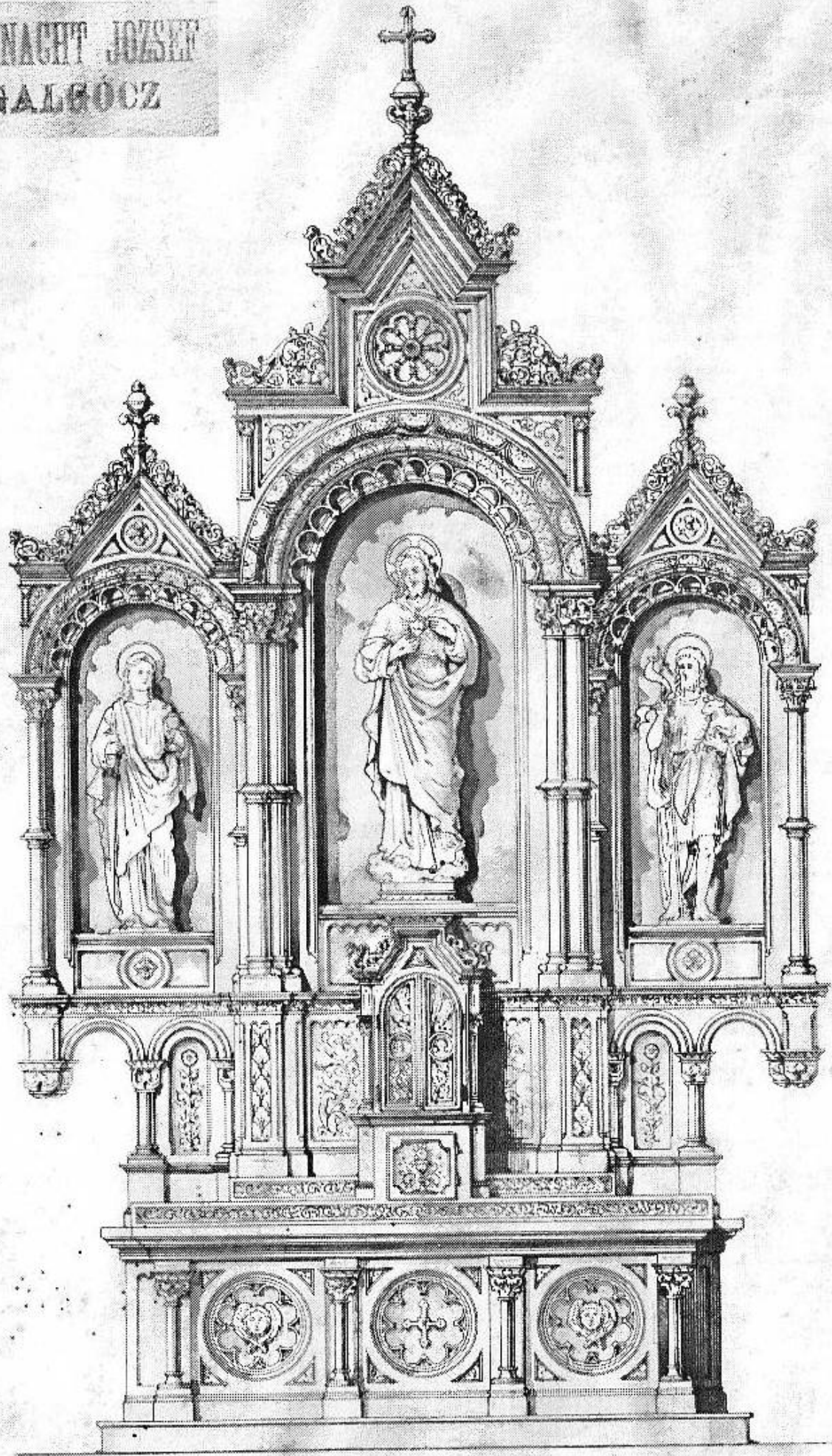

Pohľad na farský kostol v Hlohovci okolo roku 1910

Ukážky nákrsov niektorých oltárov zo Seilnachtevej dielne

SKILNACHT JOZSEF
GALBOCZ

JOSEF SEILNACHT

SOCHÁR A STAVITEĽ OLTÁROV.
ATELIER PRE ZARIADENIE NOVÝCH
KOSTOLOV AKO AJ PRE RENOVÁCIE

HLOHOVEC
(SLOVENSKO)

Hlohovec, 29. januára 1935

Poručenie

pre rím. kat. farský úrad „Pobedieme“

Vyhotovenie 2 bočných Oltárov

Šteto bočné Oltáre budú dva predloženého plánu s dobrego suchého jedlneho dreva vyhotovene. Obej stranou barvou solidne natrené a pozlátene. Celková výška je 5,20 mtr. najväčšia šírka 2,80 mtr. Viškos zdobenie je z lípového dreva vyrežované a lesklým a matným zlatom zlatené.

Bočné figuri (sochy) sa prijeli zostaviť staré budú ale pekne obnovene - polychromované a matným a lesklým zlatom zlatené. Taktiež budú dva staré Reliefy „Ecce homo“ a „Zvestovanie P. Marie“ umelcký polychromované a zlatené.

Pre ľavý bočný Oltár môže byť predna čiastka ukray jako dvere použitá. Oba Tabernakule sú so vnútra bielym hodvabom rytapetované. Stredna hlavná socha môže byť 160 cm. vysoká.

Oba Oltáre budú na miesto vystavene atkys za Kčs. 8.500.- doručané. Práca na hlavnom Oltári obnáša Kčs. 800.-

Ich der Gesamtpreis dieser Arbeit verpflichtet mich die 2 Haupt-Statuen ebenfalls zu liefern. Derselben sind aus Pinuth hergestellt

Josef Seilnacht

1 hlbokou peťou:

Josef Seilnacht

2500
850

JOSEF SEILNACHT

SOCHÁR A STAVITEL OLTÁROV.
ATELIER PRE ZARIADENIE NOVÝCH
KOSTOLOV AKO AJ PRE RENOVÁCIE

HLOHOVEC
(SLOVENSKO)

Hlohovec, dňa 6. marca 1935

Veladostojný pane!

Príloženou zasielam na Vašu št. ziadost' jedom nový rozpočet.

Ja som spätane celú prácu máložite prekalkuloval, a sľadiť mi som zé by mi to veľmi ťažko padlo keď by som musel zaradiť čiastku hlavného Oltára, vrátane do Rozpočtu bočných Oltárov vsuť. Ja by som bol nutejný celú prácu ešte ráz dôkladne prerušiť, aby som mohol zistiť jej konečnú cenu. Preto bude hlavný Oltár rekonštruovať musel istotne tiež stať o starou prácu kalkulovať.

Ja nemám svedca a moj charakter mi to nedovoľ' aby som túto prácu snád na újmu bočných Oltárov započítal, lebo ja vždy viac zadržím ako sľubujem - ja by každý moj dosavadný zákazník iste odoviedy. Keď moj plán a Rozpočet bude Vysokodostojnému biskupskému úradu v Trnave a Pamiatkovému úradu v Bratislave k schváleniu predložený, istý som zé bude plán tenato úradu bez váhania prijatý - lebo som u nich jako realny a pravny odborník známy.

Snad by bolo možno o tomto hovoriť keď by mi obec nejakým spôsobom - snád povozom alebo újmu spôsobom po ruke išla. Prosím preto p'ctive Vašu dôstojnosť, zé by ste ráčil láskave mojej veci sa zaujať.

V očakávaní láskaveho vybavenia mojej veci zmačím sa s hlbokou p'ctou:

Josef Seilnacht

Hlavný oltár r. kat. kostola v Siladiciach.

Boční oltár Božského srdca Ježišovho v r. kat. kostole v Dvorníkoch

Hlavný neogotický oltár sv. Michala Archanjela vo farskom kostole v Hlohovci.
Dielo Jozefa Seilnacha na ktorom robil od roku 1910 do roku 1928.

